

fiske Forhold, der i første Linie tildrager sig Opmærksomheden, men Forfatterens omhyggelige Gennemgang af de enkelte Familiers Arvelighedsforhold. Arvelighedsforskningen har i de senere Aar i en betydelig Grad skiftet Karakter, særlig under Indflydelse af Mendels Undersøgelser, jfr. vor Landsmand Prof. W. Johannsens Studier over Arvelighed i rene Linier, der har vakt stor Opmærksomhed rundt om i Verden; og Lundborg finder ved sin Analyse af Familieskemaer, der ganske vist hæmmes noget ved lagttagelsernes ringe Omfang, at den Mendel'ske Teori i Hovedsagen staar fast ligeoverfor den ældre Lære om den kontinuerlige Ændring af Typerne ved Udvælgelse og Nedarvning. Han paaviser, hvorledes bestemte Sygdomsanlæg kan ligge skjult igennem flere Slægtled, og saa pludselig bryde frem, naar begge Forældre har Anlæg til den.

Dr. Lundborgs slægthistoriske Forskninger er et meget betydningsfuldt Indskud i det sidste Decenniums Bestræbelser for at komme til Klarhed over Arveligheden, og derigennem over Spørgsmaalet om mulige Raceforbedringer. Hans Værk har med et Slag skaffet ham et Navn, der er til Ære for kam selv og for svensk Videnskab. Man maa haabe, at han maa faa rig Lejlighed til yderligere Arbejder paa dette Omraade, som det desværre kræver saa store Omkostninger at opdyrke.

Harald Westergaard.

EUGEN EHRLICH, **Grundlegung der Soziologie des Rechts.** München u. Leipzig 1913. (Duncker u. Humblot; 10 M).

Sociologien er ved at komme over Børnesygdommene. De Principper, som den fysiske Naturvidenskab siden Baco har staaet sig ved at anvende, kræves nu ogsaa anerkendt af den sociale. Man faar Øjnene op for, at man ikke kan begynde med at fastslaa Resultaterne og

fiske Forhold, der i første Linie tildrager sig Opmærksomheden, men Forfatterens omhyggelige Gennemgang af de enkelte Familiers Arvelighedsforhold. Arvelighedsforskningen har i de senere Aar i en betydelig Grad skiftet Karakter, særlig under Indflydelse af Mendels Undersøgelser, jfr. vor Landsmand Prof. W. Johannsens Studier over Arvelighed i rene Linier, der har vakt stor Opmærksomhed rundt om i Verden; og Lundborg finder ved sin Analyse af Familieskemaer, der ganske vist hæmmes noget ved lagttagelsernes ringe Omfang, at den Mendel'ske Teori i Hovedsagen staar fast ligeoverfor den ældre Lære om den kontinuerlige Ændring af Typerne ved Udvælgelse og Nedarvning. Han paaviser, hvorledes bestemte Sygdomsanlæg kan ligge skjult igennem flere Slægtled, og saa pludselig bryde frem, naar begge Forældre har Anlæg til den.

Dr. Lundborgs slægthistoriske Forskninger er et meget betydningsfuldt Indskud i det sidste Decenniums Bestræbelser for at komme til Klarhed over Arveligheden, og derigennem over Spørgsmaalet om mulige Raceforbedringer. Hans Værk har med et Slag skaffet ham et Navn, der er til Ære for kam selv og for svensk Videnskab. Man maa haabe, at han maa faa rig Lejlighed til yderligere Arbejder paa dette Omraade, som det desværre kræver saa store Omkostninger at opdyrke.

Harald Westergaard.

EUGEN EHRLICH, **Grundlegung der Soziologie des Rechts.** München u. Leipzig 1913. (Duncker u. Humblot; 10 M).

Sociologien er ved at komme over Børnesygdommene. De Principper, som den fysiske Naturvidenskab siden Baco har staaet sig ved at anvende, kræves nu ogsaa anerkendt af den sociale. Man faar Øjnene op for, at man ikke kan begynde med at fastslaa Resultaterne og

overlade Undersøgelsen til Fremtiden. De store Generalisationers Tid er forbi, saavel de syntetiske som de analytiske: Universelle Udviklingslove mødes med Skepsis, og Reduktioner af alt Samfundsliv til nogle faa simple Processer er ogsaa ved at falde i Kurs. Metafysik og beslægtede Tænkemaader søger man at rense ud, og al personlig Smag og Interesse udelukkes i stadigt højere Grad fra Indflydelse. Kort sagt: Erkendelsens Principper og Metode bliver den positive Realvidenskabs, ligesom ogsaa dennes Aand er ved at trænge igennem: frejdig Tillid til Videnskabens Ydeevne, men ædruelig Beskedenhed i Øjeblikkets Arbejde og ved Udvælgelsen af de umiddelbart foreliggende Opgaver. Frankrig gaar i Spidsen — som altid paa sociologisk Omraade — og Tyskland er ved at komme med, trods alle Ny-Kantianere og Ny-Hegelianere m. fl.

Det foreliggende Værk er en Anvendelse af disse Principper paa Rettens Omraade, nærmere bestemt: en Undersøgelse af en Retssociologis Mulighed, Opgaver, Metode. Retten er efter Forf. den faktisk herskende Ordning, hovedsageligt paa økonomisk Omraade, altsaa noget materielt, en Tilstand, en Gruppe givne Forhold, et Indbegreb af sociale Data, i Modsætning til det juridiske Retsbegreb, der blot omfatter statsligt anerkendte eller haandhævede Forskrifter. Kun en ringe Del af den faktiske Ret formuleres af Jurister til Retssætninger, brugbare ved Afgørelse af Stridigheder, og disse kan atter kun i et ringe Antal Tilfælde virkeligt haandhæves ved Tvang. Naar man handler, som den herskende Ordning kræver, naar med andre Ord Retten, det bestaaende, virker som Norm, er det fordi man fødes og opdrages ind i en given social Sammenhæng, ligesom man klæder sig paa en bestemt Maade, fordi det ikke falder én ind (og vil hævne sig!) at gøre anderledes. Statens Tvang spiller kun sjældent og undtagelsesvis med ind.

Hvad er det for Kendsgeninger, der danner Retten, hvorledes opstaar Retsforhold, hvilke er Retskilderne i

sociologisk Forstand? — Da Retten er den herskende Ordning, er det klart, at Sædvanen er en Bestanddel af den. Men hvad har ellers Indflydelse paa Menneskenes økonomiske Forhold til hinanden og til Tingene? Magten: Herren bestemmer over Slaven eller den livegne, Familien har sit Overhovede o. s. fr. Juristen vil være tilbøjelig til at betragte Magtforholdet som en Følge af Retten; men selvfølgelig er det omvendt: det er den ene Parts Svaghed - Trang til Beskyttelse, manglende Modstandsevne — der skaber den andens Ret, ikke Retten, der skaber Magtforholdet. Ogsaa en Tings naturlige Beskaffenhed og deraf betingede økonomiske Anvendelse er af Betydning: Løsøre har en anden Ret end fast Ejendom, Agerjord andre Arveregler end Byggegrunde. Forf.s Paavisning af de sidste to Retskilders Betydning og indbyrdes Forhold vil fryde en Samfundsmaterialists Hjerter. Endeligt skaber trufne Dispositioner — Aftaler, Kontrakter, Testamenter etc. — mangfoldige Retsforhold. Herved maa det huskes, at al primitiv Ret er speciel, individuel, ikke almindelig. Hver Person, hvert Jordstykke har sin Ret, alt efter de forskellige Forhold af nævnte Art, der gør sig gældende i det enkelte Tilfælde.

Hvorledes opstaar da vor Tids almindelige Ret og Domsnormer? Det er netop Juristernes Værk. Naar en Forfatter giver en Skildring af et bestemt Omraades Retsforhold, vil det være det sædvanlige, det normale, han faar fat i og fremstiller, og det vil da let gaa saaledes, at det der oprindeligt var ment som en Skildring, bliver en Slags Norm: i Tvivlstilfælde vil det afvigende, usædvanlige, have Formodningen imod sig. Ogsaa som Lærere og Dommere virker Juristerne generaliserende, og ad denne som ad andre Veje faar de Indflydelse paa den faktiske Retstilstand: man handler efter disse Normer. Retssætningerne, der selv er et Produkt af Retsforholdenes naturlige Ensartethed, virker til at gøre disse yderligere ensartede. Juristernes Virksomhed er i denne som i andre Henseender dog ingenlunde helt fri og tilfældig:

det nye, de skaber, er oftest bestemt af Livets Krav. De er en Slags Organer for Udviklingen, men virker ogsaa, og vel oftest, konservativt. Gennem en overordentlig interessant Sammenligning mellem den reciperede Romerret («Gemeinrecht») paa Fastlandet og den engelske common law viser Forf. hele denne Indflydelses Betydning og Hovedtrækkene af dens Lovmæssighed. Efter saaledes at have paavist, ad hvilke Veje Ret opstaar, henviser Forf. den sociologiske Forskning til at sætte ind paa disse forskellige Punkter, blandt hvilke ogsaa Statens Indflydelse maa nævnes, for saa vidt den ikke falder sammen med Juristernes; en Del Forvaltningsret og offentlig Ret hører herhen.

I et saa stort Værk som det foreliggende vil man altid finde Enkeltheder, som man er lidt betænkelig ved. Det er saaledes efter vort Skøn ikke berettiget at betegne den Erkendelse, »at der findes Retstilstande (Einrichtungen), der er uafhængige af den positive Ret«, som den sociologiske Retsvidenskabs fundamentale Forudsætning (S. 240). Vi udelukker jo dog ikke den herskende Ret, der tillige er gældende, »positiv« Ret fra vor Betragtning; det indses derfor ikke, hvorfor en Retssociologi skulde være umulig, hvis al herskende Ret var lovfæstet eller al gældende Ret herskende. Men det skal indrømmes, at dette kun er et Tankeeksperiment; saa selv om den nævnte Erkendelse — »den sociologiske Retsopfattelse« kunde man vist kalde den — næppe er en Forudsætning, er den i hvert Fald afgørende for vor Disciplin fra først til sidst.

Det forekommer os ogsaa, at Forf.'s Retfærdighedsbegreb er alt for vidt. Hvis man fastholder den lidt summariske Deling af det moralske i sympatiske, logiske og æstetiske Elementer, vil det, man i Almindelighed kalder Retfærdighed, være identisk med de sidste, maaske delvis de næstsidste. Men Forf.'s »Retfærdighed« synes at omfatte alle ikke-retlige Handlenormer, altsaa al den Moral, der kan gøre sig gældende paa de be-

tragtede Omraader. Man forbavses derfor ikke, naar det fremhæves, at Opfattelserne af Retfærdighed er overordentligt forskellige, men til Gengæld saa meget mere, naar Forf. erklærer, at det, trods Retfærdighedens »ewiges Schwanken«, dog skulde være muligt »überall eine deutliche Entwicklungslinie abzulesen« eller med andre Ord paavise den rene Retfærdigheds Krav. Selv bortset fra den Tvivl, det hævdede konkrete Indhold af dette Krav kunde give Anledning til, er selve Foretagendet, at uddestillere noget fælles væsentligt af forskellige Tiders, Steders, Personers Retfærdighedsideer, overmaade voveligt. Overbevisende er derimod Udredningen af Forholdet mellem den reale Undersøgelse og de foreliggende Datas retlige Vurdering (Tatfrage ctr. Rechtsfrage).

Af det antydende vil det allerede fremgaa, at Værket er mere end en blot »Grundlegung«, idet det giver vægtige reale Bidrag til en Rettens Sociologi. Ligesom Levy-Bruhl's tilsvarende Værk om Moralsociologien vender det sig skarpt mod den herskende »Videnskab« paa dets Omraade: i alt væsentligt med de samme Anker og med samme Ret; Jævnføringen er i det hele taget interessant. Til Indførelse i moderne sociologisk Tænke- og Forskemaade er det — ved Siden af hint og efter Læsningen af Durkheims Règles — endog overordentligt vel skikket, helt igennem præget af den positive Retnings bedste Ejendommeligheder.

Joseph Davidsohn.

Statistisk årsbok för Sverige. Första årgangen 1914. Utgiven av Kungl. Statistiska Centralbyrån. Stockholm 1914.

Det svenske statistiske Centralbureau begaar i Grunden en Uretfærdighed imod sig selv, naar den nys udgivne »Statistisk årsbok för Sverige« betegnes som »första årgangen«. Sverige har i Virkeligheden haft en statistisk